

SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO VYSTYMO PROBLEMOS BEI PERSPEKTYVOS LIETUVOS REGIONUOSE

Juozas Vijeikis, Alvydas Baležentis

Mykolo Romerio universitetas

Straipsnyje aptariami smulkaus ir vidutinio verslo nustatymo kriterijai bei reikšmė šalies ekonomikos vystymui. Analizuojamos smulkaus ir vidutinio verslo būklės tendencijos Lietuvoje 2002–2009 m., detalizuojant smulkių ir vidutinių įmonių skaičiaus kitimą bei verslo veiklos rezultatyvumą. Daugiausia dėmesio skiriama smulkaus ir vidutinio verslo vystymo problemų Lietuvos apskrityse analizei. Atlikto tyrimo pagrindu formuluojamos smulkaus ir vidutinio verslo regioninės plėtros kryptys bei priemonės.

Raktiniai žodžiai: regionai, regioninė plėtra, smulkus ir vidutinis verslas, smulkios ir vidutinės įmonės.

Įvadas

Vienas iš pagrindinių regioninės politikos tikslų yra tolygi ekonominė plėtra, kurią užtikrina efektyvi smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus veikla visuose regionuose. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros galimybės Lietuvos regionuose yra nevienodos dėl skirtingų gamtinių ir ekonominių sąlygų, netolygiai išplėtos gamybinės ir socialinės infrastruktūros, skirtingų galimybių gauti tiek pagrindinį, tiek aukštąjį išsilavinimą, didelio skirtumo tarp kaimo ir miesto vietovių gyventojų gaunamų pajamų, nevienodų galimybių skatinant verslumą bei kitų regionų skirtumus atspindinčių veiksnių.

Kriziniu laikotarpiu, smulkaus ir vidutinio verslo plėtra tapo vienu pagrindinių regioninės politikos instrumentų. Todėl siekiant tolygaus regionų ekonominio augimo labai svarbu, kad turimi išteklių būtų naudojami efektyviai ir garantuotų smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus augimą.

Tyrimo problema: kokios yra smulkaus ir vidutinio verslo plėtros problemos Lietuvos regionuose?

Tyrimo objektas: smulkaus ir vidutinio verslo būklė Lietuvos regionuose (apskrityse).

Tyrimo tikslas: numatyti smulkaus ir vidutinio verslo vystymo problemas bei perspektyvas Lietuvos regionuose.

Tyrimo uždaviniai:

- aptarti smulkaus ir vidutinio verslo kriterijus;
- išnagrinėti smulkaus ir vidutinio verslo būklės tendencijas Lietuvoje;
- išanalizuoti pagrindines smulkaus ir vidutinio verslo plėtros problemas Lietuvos regionuose.

Tyrimo metodika. Aptariami smulkaus ir vidutinio verslo kriterijai, taikomi Didžiosios Britanijos, Japonijos, JAV, Rusijos ir Lietuvos praktikoje. Smulkaus ir vidutinio verslo būklės tendencijų tyrimo periodas: 2002–2009 m. Verslo plėtros

problemos regionuose nustatomos palyginant rezultatyvumo rodiklius apskrityse, remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis. Pagal atliktą analizę numatomos verslo plėtros perspektyvinės priemonės regionuose. Tyrimo rezultatai taikytini sprendžiant tolygios regionų plėtros problemas.

1. Smulkaus ir vidutinio verslo kriterijai

Vis didėjanti smulkaus ir vidutinio verslo svarba bei jo įtaka ekonominiam šalių vystymuisi lemia ypatingą vaidmenį. Todėl pastaraisiais dešimtmečiais daugelyje išsivysčiusių pasaulio šalių yra nuolat atliekamas intensyvus smulkaus ir vidutinio verslo monitoringas, lydimas mokslinių ieškojimų, vertinimų ir prognozių (Praktinio ..., 2006). Įmonių dydžio vertinimo kriterijai yra skirtingi skirtingose valstybėse.

Didžiojoje Britanijoje maža įmone laikoma firma, kuri turi palyginti nedidelę rinkos dalį, valdomą prekių savininko, ir nėra stambios korporacijos dalis. Darbuotojų skaičius turi neviršyti 24.

Rusijoje maža įmonė apibrėžiama pagal darbuotojų skaičių ir priklausomumą ūkio šakai:

- pramoninėje statyboje dirba iki 200 darbuotojų,
- mokslo ir kituose moksliniuose tyrimuose – iki 100 darbuotojų,
- kitose gamybos šakose – iki 50 darbuotojų,
- negamybinėse srityse – iki 25 darbuotojų,
- mažmeninėje prekyboje – iki 15 darbuotojų.

Japonijoje mažos įmonės statusą lemia darbuotojų skaičius ir įstatinio kapitalo dydis. Darbuotojų skaičius pramonėje – ne daugiau 20, prekyboje ir paslaugų srityje – ne daugiau 5 darbuotojų. Įstatinis kapitalas – iki 100 tūkst. Lt.

JAV maža įmonė yra ta, kurią valdo savininkas, neturi sudėtingos organizacinės valdymo struktūros, ir kurioje dirba ne daugiau 49 darbuotojų (Europos ..., 2007).

Smulkiojo ir vidutinio verslo samprata Lietuvoje šiuo metu atitinka Europos Komisijos rekomendacijas. Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatyme nurodoma, jog smulkiojo ir vidutinio verslo subjektai yra vidutinės, mažos ir labai mažos įmonės, kurios atitinka tam tikrus reikalavimus (žr. lent.) bei fiziniai asmenys, turintys teisę verstis savarankiška ūkine komercine ir kita panašaus pobūdžio veikla (įskaitant tą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą) (Lietuvos ..., 2008). Taigi smulkų verslą įvairios šalys apibrėžia skirtingai, tačiau įmonės statusą labiausiai lemia įmonės darbuotojų skaičius, nors iš pateiktos informacijos matyti, kad vertinant įmonių statusą yra ir kiti apribojimai.

Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros strateginių kryptių apraše, kuris yra parengtas pagal Europos Komisijos inicijuotą Europos mažų įmonių chartiją bei kitus tarptautinius aktus, teigiama, kad „smulkus ir vidutinis verslas – vienas iš svarbiausių ekonomikos augimo veiksnių, turintis esminį poveikį bendrai Lietuvos ūkio raidai, naujų darbo vietų kūrimui ir socialiniam stabilumui“ (Europos ..., 2007).

Straipsnyje remiamasi lietuvių bei užsienio autorių darbais (Garuckas, 2008; Mažylis, 2006; Jasinevičius, 2009; Moore, 1998 ir kt.) bei Europos Komisijos rekomendacijomis dėl mažų ir vidutinių įmonių sampratos (96/280/EC).

Lentelė. Labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių kriterijai Lietuvoje
(LR Smulkiojo ..., 2007)

Įmonės	Darbuotojų skaičius	Finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų:		Savarankiškumas
		Metinės pajamos	Balansinė turto vertė	
Labai maža įmonė	< 10	≤ 7 mln. litų	≤ 5 mln. litų	savarankiška
Maža įmonė	< 50	≤ 24 mln. litų	≤ 17 mln. litų	savarankiška
Vidutinė įmonė	< 250	≤ 138 mln. litų	≤ 93 mln. litų	savarankiška

Inovacijų diegimo prasme smulkus ir vidutinis verslas nenusileidžia stambioms organizacijoms. Stambūs išradimai gali būti padaryti ne tik didelėse organizacijose, bet ir smulkiose bei vidutinėse įmonėse. Mažos ir vidutinės įmonės, diegdamos naujas technologijas ir naudodamos kvalifikuotą darbo jėgą, palaipsniui pereina prie konkurencingų ir inovacijoms imlių prekių gamybos. Viena iš didžiausių kliūčių, su kuriomis tenka susidurti įmonėms, diegiančioms naujus produktus ir procesus – tai per mažas inovacijų finansavimas, daugiausia dėl to, kad būdingos didelės išlaidos ir ekonominė naujovių diegimo rizika, ilgas inovacijų atsipirkimo laikas bei tinkamų lėšų šaltinių stoka. Daugelyje veiklų smulkus ir vidutinis verslas greičiau ir mažesnėmis sąnaudomis įdiegia inovacijas, skirtas gamybai, paslaugoms teikti, technologijoms vystyti. Dėl šios priežasties smulkaus ir vidutinio verslo įmonės nusipelnė ypatingo dėmesio, nes būtent inovacija ir pokytis šiuolaikinėje žiniomis bei informacija grindžiamoje visuomenėje yra svarbiausios ekonomikos varančios jėgos (Mažylis, 2006).

Valstybės remiama smulkaus ir vidutinio verslo regioninė plėtra skatina spartų šalies ekonominių vystymąsi bei sudaro prielaidas atskirų sektorių plėtrai. Be to, smulkaus verslo plėtra didina darbo jėgos užimtumą.

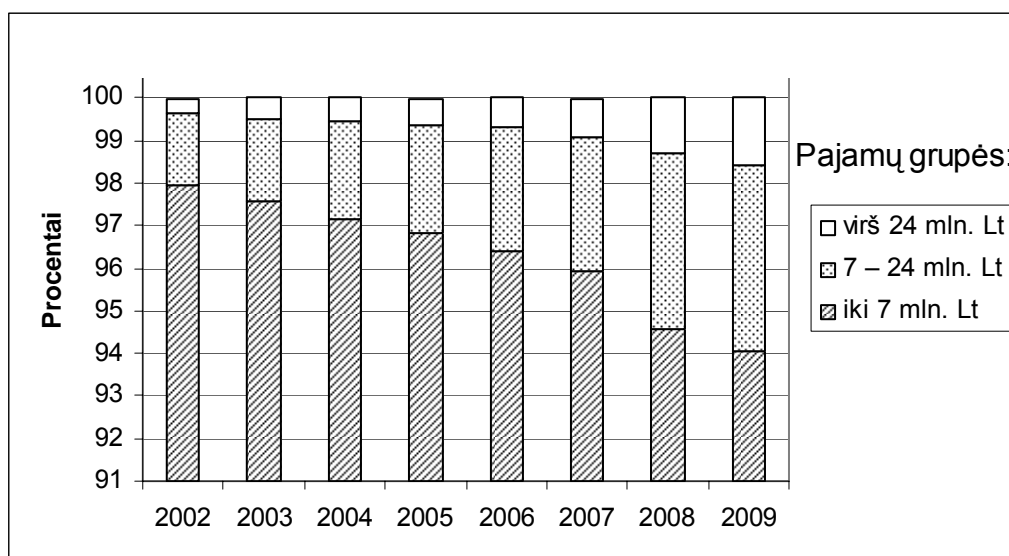
2. Smulkaus ir vidutinio verslo būklės tendencijos Lietuvoje

Smulkių ir vidutinių įmonių skaičiaus kitimo tendencijos. Lietuvoje, kaip ir visoje Europos Sąjungoje, smulkios ir vidutinės įmonės sudaro daugiau kaip 99 proc. visų šalyje veikiančių įmonių. 2004 m. pradžioje Lietuvoje buvo 54535 veikiančios mažos ir vidutinės įmonės, o jau 2009 m. pradžioje smulkių ir vidutinių įmonių skaičius išaugo iki 65232, t. y. padidėjo net 19,6 proc.

Įregistruotų Lietuvoje smulkių ir vidutinių įmonių skaičius nagrinėjamu laikotarpiu buvo pakankamai stabilus ir siekė nuo 5 iki 8 tūkst. Išregistruotų įmonių skaičius labai svyravo. Ypač daug smulkių ir vidutinių įmonių buvo išregistruota 2003 m. pabaigoje – 2004 m. pradžioje: daugiau kaip 12 tūkst. Priverstinis veiklos nevykdančių įmonių išregistravimas bei suteikta galimybė verstis individualia veikla neįregistravus įmonės – tai pagrindinės priežastys, nulėmusios tokį išregist-

ruotų įmonių skaičiaus pokytį. Po 2004 m. kiekvienais metais įregistruotų smulkių ir vidutinių įmonių skaičius nežymiai viršijo išregistruotų, todėl šalyje daugėjo mažų ir vidutinių įmonių.

Smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus veiklos rezultatyvumas. Smulkiojo ir vidutinio verslo sektoriaus veiklos efektyvumą geriausiai atspindi atskirų įmonių metiniai finansiniai rodikliai, kurie apskaičiuojami iš įmonių finansinių ataskaitų duomenų. 2002 m. 97,9 proc. šalyje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių metinės pajamos siekė iki 7 mln. Lt, o jau 2009 m. tokių įmonių procentinė dalis sumažėjo iki 94,1 proc. 2002 m. daugiau kaip 24 mln. Lt pajamų gavo 0,4 proc. įmonių, 2009 m. ši dalis išaugo iki 1,6 proc. įmonių, o likusių įmonių 2002 m. (1,7 proc.) bei 2009 m. (4,4 proc.) pajamos siekė nuo 7 mln. Lt iki 24 mln. Lt (1 pav.). 2002 metais 15, o 2009 m. net 73 smulkios ar vidutinės įmonės Lietuvoje uždirbo daugiau kaip 138 mln. Lt, tai yra, viršijo Lietuvos Respublikos Smulkaus ir vidutinio verslo įstatyme nustatytą smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų pajamų viršutinę ribą.

1 pav. Smulkių ir vidutinių įmonių struktūros dinamika pagal pajamų grupes 2002–2009 m. (Lietuvos statistikos ..., 2009)

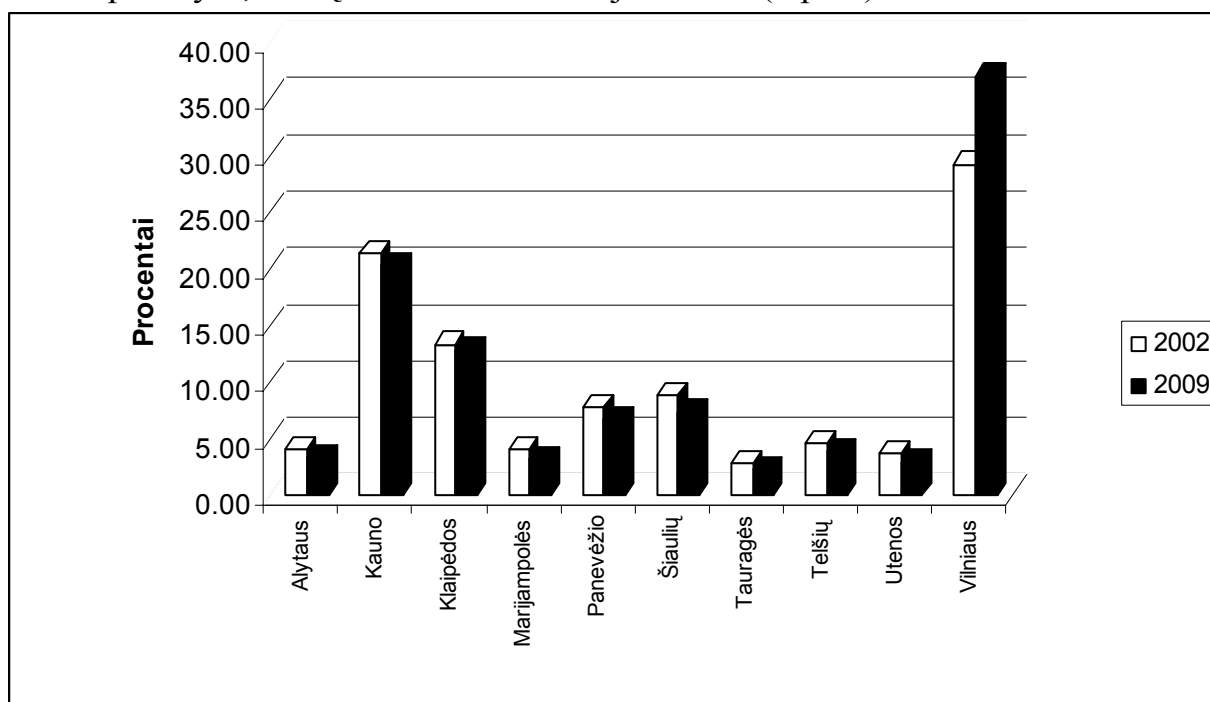
Iš pateiktų duomenų matyti, kad įmonių skaičiaus struktūra nagrinėjamu laikotarpiu kito pagal pajamų grupes, dėl augančio bendro smulkių ir vidutinių įmonių skaičiaus, gerėjančių ekonominių sąlygų rinkose.

Smulkių ir vidutinių įmonių, uždirbančių iki 7 mln. Lt, procentinė dalis nors ir nežymiai, bet sumažėjo (nuo 97,9 proc. 2002 m. iki 94,1 proc. 2009 m.), o didesnes pajamas (daugiau kaip 7 mln. Lt) gaunančių įmonių padaugėjo (nuo 2,1 proc. 2002 m. iki 5,9 proc. 2009 m.). Galima daryti išvadą, jog pastaruoju metu pastebima tendencija smulkioms ir vidutinėms įmonėms plėsti savo veiklą, didinti apyvartą, užimti vis didesnę rinkos dalį, tokiu būdu uždirbant daugiau pajamų.

3. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros problemos regionuose

Nepaisant pažangos smulkiojo ir vidutinio verslo sektoriuje, gerinant bendrąją verslo aplinką ir mažinant patekimo į rinką barjerus, verslumo dinamika šalyje išlieka silpna. Administracinės naujų įmonių steigimo procedūros sudėtingos, verslininkai stokoja pradinio kapitalo ir vadybos bei finansinių gebėjimų, rinkodaros bei eksporto įgūdžių ir informacijos. Sprendimai, priimti dėl krizės įveikimo, ekonomikos skatinimo bei verslo aplinkos gerinimo, įgyvendinami vangiai ir kol kas laukiamų rezultatų neduoda. Verslo gaivinimui siūlomos lėšos, kurias reikia brangiai skolintis.

Vienas iš pagrindinių trūkumų, stabdančių tolygią smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą Lietuvoje yra nevienodas šio ūkio sektoriaus išsivystymas skirtinguose regionuose (apskirtyse). Dabartiniu laikotarpiu atskirų Lietuvos regionų ekonominės plėtros potencialas yra labai skirtingas. Dauguma mažų ir vidutinių įmonių sutelkta apskrityse, kurių centrai – didesnieji miestai (2 pav.).

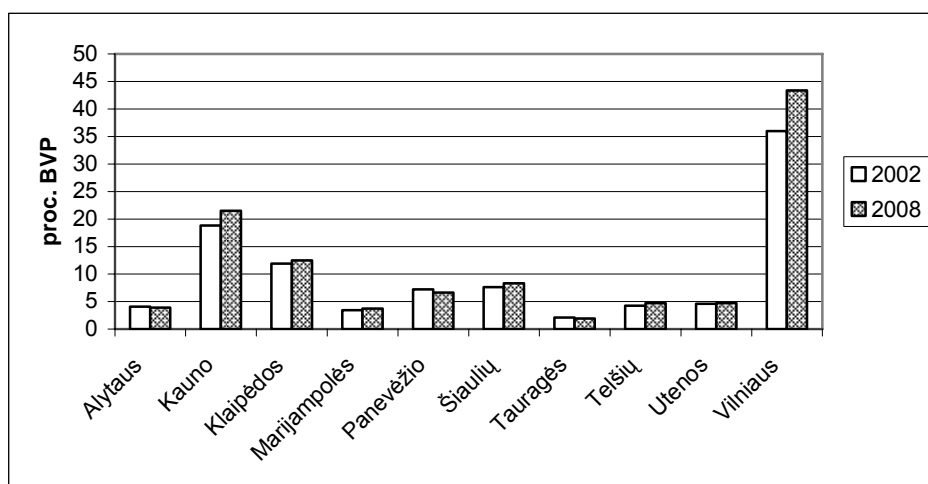
2 pav. Veikiančių smulkių ir vidutinių įmonių pasiskirstymas apskrityse 2002 bei 2009 m. pradžioje (Lietuvos statistikos ..., 2009)

2009 m. net 57 proc. smulkių ir vidutinių įmonių veikė Vilniaus ir Kauno apskrityse. Būtent jose smulkaus ir vidutinio verslo aplinka vertinama kaip palankiausia dėl išplėtotos verslo infrastruktūros, mokslinio, technologinio ir intelektualinio potencialo koncentracijos. Didelė kliūtis verslui plėtoti yra žema vartotojų perkamoji galia. Ši problema ypač aktuali Tauragės bei Alytaus apskrityse. Aukštą nedarbo lygį labiausiai skatina tai, kad savivaldos institucijos finansiškai neremia naujų smulkių ir vidutinių įmonių steigimosi ir veikiančių smulkių ir vidutinių įmonių plėtros, nėra įsteigta regioninių smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondų, labai maža parama iš savivaldybių biudžeto lėšų.

Kai regioniniai skirtumai pasiekia tam tikrą nepageidaujama lygį, reikia valdžios sprendimo juos mažinti, nes tokio regioninio netolygumo didėjimo rizika sudaro grėsmę ilgalaikiam Lietuvos valstybės ekonominiam klestėjimui.

Pateikti BVP rodikliai atspindi regionų socialinę, ekonominę padėtį ir išsivystymo lygio skirtumus (3 pav.).

2002 ir 2007 metais BVP procentinė dalis išaugo tik Vilniaus, Kauno ir labai nedaug Telšių apskrityse, kitose apskrityse sukuriama BVP procentinė dalis sumažėjo (3 pav.). Didžiausia BVP dalis 2007 m. sukurta Vilniaus (38,9 proc. Kauno (19,3 proc. bei Klaipėdos (11,5 proc. apskrityse, kur verslo plėtros galimybės vertinamos palankiausiai ir yra didžiausia kapitalo ir žmogiškųjų išteklių koncentracija. Mažiau išsivysčiusiems regionams yra sunkiau pritraukti užsienio investicijas, nes juose nėra verslui palankios aplinkos. Šiuose regionuose vyraujanti ekonominės veiklos sritis yra žemės ūkis, iš kurio gaunama ekonominė nauda neužtikrina gyventojų užimtumo bei vietovės ekonominio augimo. Dėl minėtų priežasčių materialinės investicijos, palyginti su didžiųjų miestų regionais, yra ženkliai mažesnės (4 pav.).

3 pav. Bendrojo vidaus produkto struktūra pagal Lietuvos apskritis 2002 ir 2008 m. (Lietuvos statistikos, 2009)

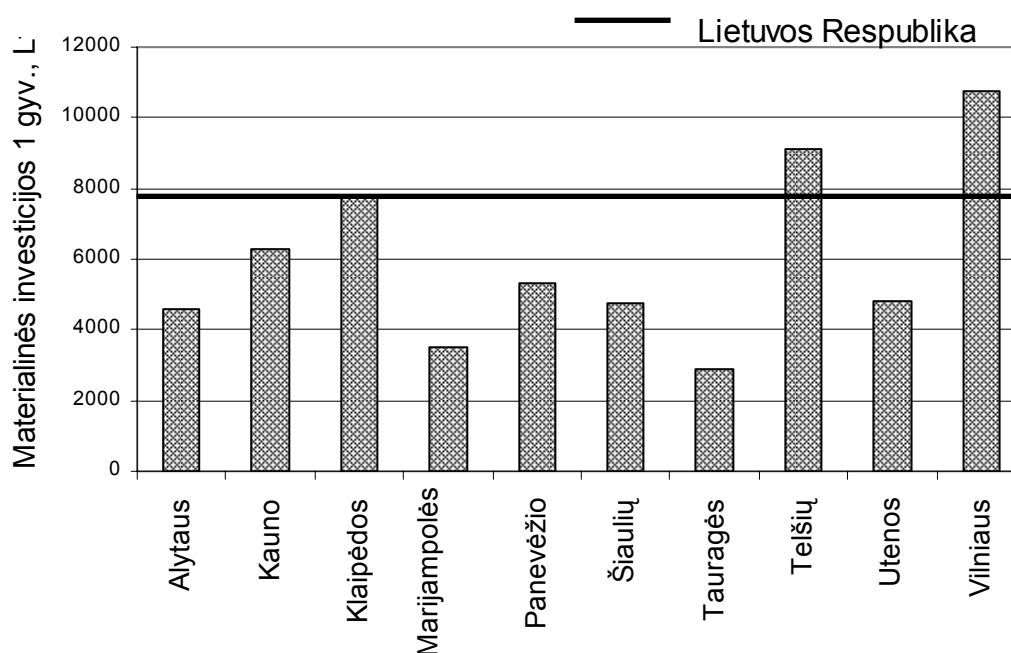
Ypač pastebimi Lietuvos regionų netolygumai pagal materialines investicijas 1 gyventojui. Daugiausiai investicijų tenka Vilniaus (10729 Lt) ir Telšių (9115 Lt) apskričių gyventojams, o likusios apskritys neviršija visos Lietuvos vidurkio (7779 Lt). Investicijų apimtimi Telšių apskritį lenkia tik Vilniaus, Kauno bei Klaipėdos apskritys, tačiau Kauno ir Klaipėdos apskrityse gyvena žymiai daugiau gyventojų. Nedaug nuo visos Lietuvos vidurkio atsilieka Klaipėdos apskritis, joje investicijos vienam gyventojui sudaro 7761 Lt, toliau eina Kauno apskritis – 6265 Lt investicijų 1 gyventojui.

Atskirų Lietuvos regionų (apskričių) ekonominės plėtros potencialas yra labai skirtingas. Daugelis smulkių ir vidutinių įmonių veiklą vykdo apskrityse, kurių centrai yra didieji miestai: 2009 m. Vilniaus apskrityje veikė 37,1 proc., Kauno – 20,4 proc. Klaipėdos – 12,9 proc. visų šalies smulkių ir vidutinių įmonių, daugiau kaip 50 proc. viso šalyje sukurto BVP tenka dviem didžiausiems regionams – Vil-

niaus bei Kauno apskritims, labai žymūs uždirbamų pajamų, nedarbo ir kitų socialinės ir ekonominės raidos rodiklių skirtumai.

4. Smulkaus ir vidutinio verslo regioninės plėtros perspektyvos

Smulkaus ir vidutinio verslo vystymo skatinimas yra vienas svarbiausių Lietuvos ūkio ekonominės plėtros uždavinių. Krizės sąlygomis, verslo strateginiai tikslai gali būti įgyvendinami aktyviai dalyvaujant valstybės institucijoms. Verslo gaivinimui krizės sąlygomis taikytina skatinančioji ekonominė politika: mokesčių verslui mažinimas, kredito gavimo sąlygų gerinimas, palūkanų normų mažinimas ir Vyriausybės vaidmens didinimas naudojant valstybinių užsakymų portfelį, reguliuojant regionų šalies ekonominę plėtrą bei remiant „neįgalias“, bet labai reikalingas šalies ūkiui verslo rūšis.

4 pav. Materialinės investicijos vienam gyventojui pagal apskritis 2008 m., Lt (Lietuvos statistikos, 2009)

Verslo aplinkos gerinimas turi remtis informacijos apie verslą sklaida, konsultavimo paslaugų prieinamumu ir inovacinio potencialo didinimu.

Atlikta smulkaus ir vidutinio verslo būklės tendencijų analizė leidžia apibrėžti tokius verslo vystymo regionuose principus. Kiekvienas regionas turėtų ištirti savo smulkaus ir vidutinio verslo plėtros problemas ir įvertinti galimybes jas spręsti nacionaliniu lygmeniu; kiekviename regione sukurti tokią institucinę verslo infrastruktūrą (verslo centrus ar verslo inkubatorius), kad būtų galima efektyviai ir greitai spręsti regionuose iškilusias problemas, stabdančias tų regionų smulkių ir vidutinių įmonių plėtrą; turi būti skiriamas didesnis dėmesys regioninei politikai, kuri turi būti griežčiau kontroliuojama, tokiu būdu skatinant skaidresnį sprendimų priėmimą bei greitesnę regionų plėtrą.

Ekonominių rodiklių augimas itin ryškus apskrityse, kurių centrai yra didieji miestai, todėl atokesni regionai ir toliau bus vertinami kaip nepalankūs verslo plėt-

rai. Siekiant, kad minėtos problemos būtų sprendžiamos regioniniu lygmeniu, privalu didinti ne tik informacijos prieinamumą verslo subjektams, bet ir tobulinti valstybės paramos smulkiojo ir vidutinio verslo sektoriui priemones, atsižvelgiant į lėšų paskirstymo efektyvumą bei skaidrumą kaip svarbiausius veiksnius. Svarbu plėtoti viešųjų paslaugų verslui tinklą, skatinti verslumą bei sudaryti sąlygas įmonių plėtrai ekonomiškai silpnesniuose regionuose. Būtina gerinti verslo infrastruktūrą, didinti investicijas į žmogiškąjį kapitalą tam, kad smulkios ir vidutinės įmonės taptų konkurencingos, gebėtų konkuruoti ne tik vietinėse, bet ir užsienio rinkose. Ne mažiau svarbu sudaryti palankias teisinės bei ekonomines sąlygas užsienio investuotojams. Būtent užsienio kapitalas gali ženkliai prisidėti prie užimtumo didinimo bei bendrojo vidaus produkto augimo regionuose. Pasitelkus šias priemones ilgalaikėje perspektyvoje būtų galima sumažinti regioninius išvystymo netolygumus, kartu gerinant aplinkosaugos būklę ir mažinant gyventojų socialinius bei kultūrinius skirtumus atskiruose regionuose.

Išvados

1. Smulkųjų verslą įvairios šalys apibrėžia pagal skirtingus kriterijus, tačiau įmonės statusą labiausiai lemia darbuotojų skaičius. Lietuvoje smulkiojo ir vidutinio verslo samprata atitinka Europos Komisijos rekomendacijas. Įmonės statusas nustatomas pagal darbuotojų skaičių, metines pajamas arba balansinę turto vertę, privaloma savarankiška veikla.

2. Smulkios ir vidutinės įmonės sudaro daugiau kaip 99 proc. visų šalyje veikiančių įmonių. Jų skaičius 2002–2009 m. padidėjo 19 proc. Pastebima tendencija įmonėms plėsti savo veiklą, didinti apyvartą, užimti didesnę rinkos dalį ir tokiu būdu didinti pajamas.

3. Pagrindinė problema, su kuria susiduria smulkusis ir vidutinis verslas, yra dideli regionų išsivystymo lygių skirtumai, taip pat informacijos trūkumas bei nesugebėjimas jos laiku įsisavinti, nepalanki teisinė bazė, nepakankamas finansavimas.

Dauguma (57 proc.) smulkių ir vidutinių įmonių veikia labiausiai išplėtotose Vilniaus bei Kauno apskrityse, jose sukuriama didžioji BVP dalis, išvystyta infrastruktūra, mokslinis bei intelektualinis potencialas.

4. Sprendžiant ir smulkiojo ir vidutinio verslo regioninės plėtros problemas perspektyvoje taikytinos priemonės nacionaliniame ir regioniniame lygmenyse. Valstybės lygmenyje – skatinančioji ekonominė politika ir tolygios regionų plėtros politika. Regionuose – verslo infrastruktūros kūrimas, verslo informacijos sklaidos gerinimas, investicijos į žmogiškuosius išteklius.

5. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros skatinimas yra vienas svarbiausių ekonominės plėtros uždavinių, leidžiančių įgyvendinti šalies raidos tikslus: didinti BVP, mažinti nedarbą, gerinti įmonių inovacinę veiklą, didinti gyventojų perkamąją galią, gerinti gyventojų socialinį bei ekonominį gyvenimą, mažinti regioninius netolygumus.

Literatūra

1. Europos Parlamentas. (2007). Pranešimas nariams 14/2007. – http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/cm/651/651790/651790lt.pdf [2009 12 01].
2. Garuckas, R., Jatuliavičienė, G. (2008). Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros problemos ir perspektyvos Lietuvos regionuose // Smulkiojo ir vidutinio verslo iššūkiai: teoriniai ir praktiniai aspektai: mokslinės-praktinės konferencijos, įvykusios 2007 m. gegužės 10 d. Vilniaus teisės ir verslo kolegijoje, straipsnių rinkinys. – Vilnius, 2008.
3. Jasinavičius, R. (2009). Apribojimų teorija – išsigelbėjimas nuo ekonominės krizės. // Lithuania Economic Reviews.
4. Lietuvos Respublikos Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas. – http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=311296 [2009 12 01].
5. Mažylis, L. (2006). Paramos smulkiąjam ir vidutiniam verslui administravimo Lietuvoje europinis kontekstas // Viešoji politika ir administravimas, Nr. 16.
6. Moore, R., Scheinkopf, L. (1998). Theory of constraints and lean manufacturing: Friends or foes? White paper. – Abraham Y. Goldratt Institute, Maidenhead.
7. Praktinio informacinių technologijų taikymo ir elektroninio verslo sprendimų įmonėse metodinis vadovas: Gamybos proceso kokybės kontrolė. (2006). – Lietuvos ekonominės plėtros agentūra.
8. Smulkių, vidutinių ir didelių įmonių pagrindiniai rodikliai. (2008). – Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius, 2009.
9. Svetikas, A. (2006). Verslo veiklos problemos ir perspektyvos Lietuvoje. – Vilnius: Tiltai.

PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF SMALL AND MEDIUM BUSINESS DEVELOPMENT IN REGIONS OF LITHUANIA

Juozas Vijeikis, Alvydas Baležentis

Mykolas Romeris university

Summary

Criteria of small and medium business and its impact on country's economic development are discussed in this article. Analysis of Lithuanian small and medium business state trends in 2002–2009 was performed, focusing on dynamics of number of small and medium enterprises and outputs of entrepreneur activities. The most of attention is paid to the analysis of small and medium business development problems in Lithuanian counties. Guidelines and instruments of small and medium business development in regions are formulated on the basis of performed analysis.

Criteria of small and medium business are discussed on the basis of practice of Great Britain, Japan, USA, Russia and Lithuania. Problems of business development are specified by comparing performance indicators across counties (according to data from Department of Statistics of Lithuania database). Perspective guidelines of business development are foreseen according to performed analysis. Investigation results may be applied when solving regional cohesion issues.

Small and medium size enterprises are getting more and more important in the whole world. There are established a lot of special programs to support this business sector. Nowadays a lot of countries admit that small and medium size enterprises are the main part in their economy and the future belongs to small and medium size enterprises. Definition and criteria of small

and medium business varies across different states. Lithuanian conception of small and medium business coincides with that one of proposed by European Commission. Small and medium enterprises accounts up to 99% of total active enterprises in Lithuania. The number of such enterprises grew by 19% during 2002–2009. Trends of activities expansion, growth of turnover and market share are seen. Such processes cause growth of revenues.

One of the main objects of regional politics is equivalent economical development in all regions which is achieved by efficient and stable activities of small and medium size enterprises. However, the development of small and medium size enterprises in different regions are not equal because of not identically amplified industrial and social infrastructure, different possibilities to get secondary or higher education, huge differences in countryside and city residents earnings per month, problems with financial support to the business and other factors indicating regional differences. Significant differences of regional development as well as lack of information, unfavourable legal basis and insufficient financing subdue development of small and medium business. The most (57%) of small and medium enterprises are run in Vilnius and Kaunas counties which are highly developed and where the greatest part of GDP is created. Other counties possess underdeveloped infrastructure, lower scientific and intellectual potential.

Promotion of small and medium size enterprises development is one of the main economical tasks which allow materializing objects of country development: growth of GDP, establishment of new work places, improvement of residents' economic and social life and reduction of regional differences. The major strategic trends of small and medium size enterprises development are the accessibility of proper information for the business, the support of innovations and new technologies, improvement of financial support programs and law system, and one of the most important things is the unification of current regional differences.

Keywords: regions, regional development, small and medium business, small and medium enterprises.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В РЕГИОНАХ ЛИТВЫ

Иозас Внейкис, Альвидас Балежентис
Университет Миколаса Ромериса

Резюме

В статье обсуждаются критерии определения малого и среднего бизнеса а также значение для развития экономики страны. Анализируются тенденции 2002–2009 г. состояния малого и среднего бизнеса в Литве, детализируя изменения числа предприятий малого и среднего бизнеса а также результативность их деятельности. Наибольшее внимание уделяется анализу проблем развития малого и среднего бизнеса в регионах (областях) Литвы. На основе выполненного исследования формулируются перспективы регионального развития малого и среднего бизнеса.

Ключевые слова: малый и средний бизнес, малые и средние предприятия, регионы, региональное развитие.